

poudarja list, da je cilj borbe mladega učiteljskega svobodna šola in svobodno učiteljstvo. Zato se bo list boril za resnico in pravico, posebno pa za napredek šole in učiteljstva. V enem izmed nadaljnjih člankov konstatira G. Karlovčan oddajnost pedagoške teorije od praktičnih potreb, zmedo v pedagoški teoriji sami ter slabo materialno stanje narodnih šol, ki ima svoje korenine v splošnem ekonomskem stanju podeželja. Torej iste konstatacije, kakor jih je poudaril tudi naš pokret. V drugi številki je preveden iz »Učit. tov.« z dne 28. II. t. l. članek o brezposelnih ter priobčen članek z naslovom »Slovenski učitelji prednjače!« v katerem mladi hrvatski tovariši toplo pozdravljajo naš pokret ter poročajo o našem programu in o metodi našega dela. Članek končuje sledeče:

»Učiteljski pokret! v Sloveniji in Učiteljski teden! na Hrvatskem sta znak resnosti časa, v katerem živimo, in čvrste

volje, ki preveva današnje mlajše učiteljstvo, da složno, z jasnimi cilji in eksaktnimi metodami odgovori na težke, za narod in učiteljstvo usodne zahteve današnjega časa. Pozdravljamo novi učiteljski pokret in mu želimo uspeh.«

Veseli smo pozdravov, hvaležni za priznanje. In to tem bolj, ker so se zadnji čas pojavili med nekaterimi organiziranimi člani naše sekcije glasovi, da hoče naš pokret biti »država v državi« in ko nas neko učiteljsko društvo v oficialnem poročilu o svojem zborovanju ironično naziva »Učiteljske pokret-nike«.

Na kratko — s hrvatskimi tovariši moramo navezati najtežje stike. Na vsak način bi nas odkritosrčno radostilo, če bi naš velikonočni tečaj obiskal tudi kak zastopnik hrvatskih pokretašev.

Hudales Oskar.

Velikonočni Instrukcijski tečaj

(Iz mariborske delovne zajednice.)

Mariborska delovna edinicna priredi v velikonočnih počitnicah instrukcijski tečaj v Mariboru s sledečim dnevnim redom:

Dne 25. marca:

1. Ob 10. uri — otvoritev.
2. Individualno psihološko raziskovanje otrok. (Tov. M. Mencej.)
3. Kako izračunamo rentabilnost kmečkega posestva. (Tov. O. Hudales.)
4. Izračunavanje rentabilnosti v industrijskih krajih. (Tov. M. Mencej.)

Dne 26. marca:

1. Organizacijske zadeve.
2. Slučajnosti.

Zaključek že dopoldan 26. marca. Lokal: II. deška osnovna šola v Razlagovi ulici. Pridite v čim večjem številu. Posebe še vabimo one tri tovariše iz litijskega sreza, ki so pri zadnjem zborovanju litijskega društva prijavili sodelovanje.

Splošne vesti

— Praktični učiteljski izpit na državnem učiteljskem v Mariboru, ki se je vršil od 26. februarja do 10. marca 1937. pred izpitnim odborom pod predsedstvom direktorja Frana Kadunca, so napravili sledeči gg. učitelji-pripravnik(ce): Bezjak Jožef, učitelj v Lipi; Cijan Nada, učiteljica v Zg. Sv. Kungoti; Čeh Bogomila, učiteljica pri Sv. Lovrencu v Slov. gor.; Čepe Marija, učiteljica v Rušah; Cremonžnik Marija, učiteljica v Vurbergu; Dolane Ana, učiteljica pri Sv. Andražu v Slov. gor.; Finguš Marija, učiteljica pri Sv. Juriju ob Ščavnici; Golež Ana, učiteljica na Sladki gori; Goršek Rudolf, učitelj v G. Ponikvi; Grobin Karolina, učiteljica v Dobrovcah; Hojs Ivana, učiteljica pri Sv. Juriju ob Ščavnici; Jamnik Hilda, učiteljica na Kobilju; Jordan Nada, učiteljica v St. Janžu pri Dravogradu; Kavčič Antonija, učiteljica pri Sv. Urbanu; Kavčič Gabriella, učiteljica v Središču; Končnik Alojzija, učiteljica pri Sv. Lovrencu v Slov. gor.; Končnik Karel, učitelj pri Sv. Lovrencu v Slov. gor.; Kopic Marija, učiteljica v Kostivnici; Krajnc Jožef, učitelj v Kobilju; Kramer Ema, učiteljica pri Sv. Martinu na Dravskem polju; Kulovec Franc, učitelj v D. Slavečih; Kuštrin Cecilija, učiteljica v Sv. Juriju; Kuštrin Stanislav, učitelj v D. Slavečih; Legiša Castislava, učiteljica pri Sv. Marku nize Ptuj; Levstek Marijan, učitelj pri Sv. Tomažu; Lisac Danica, učiteljica na Muti; Moser Julijana, učiteljica v Bučah; Prah Adela, učiteljica pri Sv. Trojici v Slov. gor.; Pucko Janko, učitelj v Hotizi; Ravter Janez, učitelj v Kapci; Rek Elizabeta, učiteljica v Fokovcih; Senegačnik Adolf, učitelj v Smartnem v Rožni dolini; Seneković Alojzij, učitelj v Vratih; Sitar Marija, učiteljica v Sv. Andražu v Halozah; Skaza Hilda, učiteljica pri Sv. Tomažu; Stegu Josipina, učiteljica v Majšperku; Stupnik Jožef, učitelj v Kapci; Stupica Sta-

nislava, učiteljica v Šmiklavžu pri Slovenjgradcu; Šetina Bogomira, učiteljica v Podgorju; Škerbine Franja, učiteljica v Trnju; Švalj Josipina, učiteljica v Majšperku; Tičar Zofija, učiteljica pri Sv. Juriju; Turk Josip, učitelj v Melincih; Tušak Milena, učiteljica v Sv. Marjeti na Dravskem polju; Tušak Bogdan, učitelj v Sv. Jakobu v Slov. gor.; Ukmar Silva, učiteljica v Lipi; Urbančič Rozalija, učiteljica pri Sv. Vidu pri Ptuj; Valenčak Anton, učitelj v Ravnah pri Šostanju; Verhovnik Pavla, učiteljica v Cirkovnah; Višner Ludvik, učitelj v Cankovi; Zabovnik Emilija, učiteljica pri Sv. Marku nize Ptuj; Žižek Albin, učitelj v St. Ilju v Slov. gor. — K izpitu se je prijavilo 61 kandidatov(inj). Izdelalo je vsega 52 kandidatov(inj), reprobiranih je bilo 9. — Praktični izpit za zabavilo je napravila dne 2. marca 1937. Francež Genovefa s. Evalda iz Maribora. — Prihodnji izpitni termin bo 7. maja 1937. Kandidati, katerih prošnje so že pri ravnatelstvu, naj se prijavijo na izpit samo z dopisnico.

— Tovarišice se opozarjajo na zborovanje žen, ki ga priredi Jugoslav. ženska zveza — sekcija za dravsko banovino — na veliki četrtki, 25. t. m., ob 20. uri v magistratni dvorani. Udeležite se ga v čim večjem številu!

— Za Materinski dan. Deklamacije, nastope, prizorčke za Materinski dan pošilja proti vnaprejšnjem plačilu prepisovalnih stroškov in poštne do 12. din. — Marija Grošljeva, Ljubljana, Mladika. Izbori: 1. Materinske pesmi (po 2) — 2. Mladi junaki. Telovadni nastop z deklamacijo. — 3. Janko in Stanko, dva navihana čevljarska vajenca. Prizor s petjem. — 4. Izborna kuharica. Šaljivi prizorček. — 5. Častitljivo materino sree. Ples z deklamacijo. (Angele se klanjajo materinemu srcu). — 6. Molitev za mamico. Prizorček. — 7. Mlade

mamice. Telovadni nastop s petjem. (Deklice negujejo svoje punčke in plešejo z njimi, po napevih znanih narodnih pesmi, s spremljenim, prikladnim besedilom.) — 8. Poklon materi. Zborni nastop z deklamacijo in petjem. — 9. Kaj vse bi Ti dala. Prizori. — Ilustracija deklamacije. Za večje odre zelo učinkovito. — 10. Iz ljubezni do mamice. Igrica za pol ure. — Slednjo pošljem na kratek rok le v prepis. — Naročila sprejemam do konca t. m.

— Igre za materinsko proslavo. — Glede iger za materinsko proslavo, ki jo šolski in drugi mladinski odri praznujejo večinoma meseca aprila in v početku maja, so bili odri vedno v hudi zadregi. Letos pa izide s počet-

kom aprila posebna zbirka mladinskih iger pod naslovom »Slovenski materik«, ki bo vsebovala poleg treh iger za druge prilike pet izvirnih iger za proslavo materinskega dne. Vse vloge so pisane za otroke; pripravljene bodo tudi skladbe za glasbene točke. Za vpriporitev so določene posebne ugodnosti. Zbirka se naroča na naslov: »Mladi oder, Ljubljana«.

— Ne hodite na pariško razstavo, ne da bi se prej naučili francoske konverzacije iz knjige Francosko-slovensko-nemška konverzacija, ki stane samo 25 din, vezana. Založba knjigarne »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani. Avtor dr. Pavel Breznik.

Osebnne zadeve

— i Postavljeni so naslednji učitelji (-ce): Novak Justina v St. Lovrencu v Slovenskih goricah, Kincel Avgust v Rečico, Berlež Stefanija v Sela, Kmet Kristina v Catež, Miheč Egon v St. Lenart.

— i Oduščeni iz državne službe radi bolezni Dominco Frančiška, učiteljica v Dolnji Nemški vasi. Oduščena radi odslužitve kadrskega roka Šerona Vinko, učitelj v Ljubnem, Sudar Gabrijel, učitelj v St. Lenartu.

— i Upokojeni so: Gomilšek Ljudmila v Vidmu, Kalan Antonija, Trbovlje, Kocjančič Antonija (Ljubljana), Voglar Franc, Celje, Vudler Rudolf, Petrovč, Tomine Alojzija iz Slovenjgrada, Benič Mavricij iz Ljubljane.

— i Razrešeni šolski upravitelji: Koman Leopold v Velikem Podlogu, Mušič Anton v Hočah, Menhard Alojzij v Topolšici, Pečarič Boris v Studencu.

Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

— i Državnim nameščencem nižjih kategorij zvišajo v Franciji plače. (»Mariborski večernik«, 9. III.)

— i Vas, ki šteje 2000 prebivalcev, nima že 3 leta šole. Ker ni mogla občina opuzenska v okolici Metkoviča plačevati najemnine za šolske prostore, je vas že 3 leta brez šole. (»Jutro«, 10. III.)

— i Učiteljem CMD šol, ki so prešli v državno službo, se leta štejejo. (»Jutro«, 9. III.)

— i Zahteve kmetijskih absolventov na sestanku Zveze absolventov kmetijskih šol na področju bivše Stajarske: Na kmetijskih nadaljevalnih tečajih naj bi mesto učiteljev predavali absolventi kmetijskih šol. Prav tako naj bi imeli absolventi kmet. šol dostop v razrede ljudskih šol, da vzbudijo med učenci zanimanje za kmetijsko izobrazbo. (»Jutro«, 10. III.)

— i Dodeljevanje uslužbencev prosvetnega rešora na druga mesta sme trajati največ 3 mesece. Učitelji ljudskih šol se morejo poslati na drugo službovanje samo v kraje, kjer službujejo, razen v inozemstvo. (»Slovenec«, 10. III.)

— i Učiteljice in zakon. V zakonu o ljudskih šolah se doda tole določilo: Učiteljicam ljudskih in gospodinskih šol preneha služba, če se omože z osebo, ki ni ljudskošolski učitelj. Če so take učiteljice izpolnile pogoje za dobivanje osebne pokojnine, dobijo enkrat za vselej namesto pokojnine odpravnino v znesku enoletne plače in položajnega dodatka, če pa niso izpolnile pogojev za dobivanje osebne pokojnine, imajo pa več kot petletno efektivno službo, dobijo odpravnino v znesku šestmesečne plače in položajnega dodatka. (»Jutro« od 9. III. in »Slovenec« od 10. III.)

— i Ljubljansko šolstvo. Ljubljanski občinski svet hoče dvigniti mestne ljudske in meščanske šole na tako stopnjo, da bodo ustrezale vsem potrebam modernega, zdravju

ustrežajočega šolstva. Zato je namenil tudi veliko vsoto za boj proti jetiki. Misli se tudi na ustanovitev gozdnih šol, ki bodo pravi blagoslov za mladino, ki živi v nehygieničnih razmerah in potrebuje predvsem zraka in sonca. (Po »Slovenec« od 16. III.)

— i Javno pismo poslancu Šemrovu je posnelo po »Učiteljskem tovarišu« tudi »Jutro« od 13. III. s tole pripombo: Zelo radovedni smo na odgovor g. Šemrova. Trdno pričakujemo, da ga ne bo ostal dolžan, ne le z ozirom na svoj poslanski položaj, marveč tudi z ozirom na dejstvo, da je bil dolga leta Sokol, in še bolj z ozirom nato, da so pri petomajskih volitvah glasovali za njega tudi mnogi učitelji, ker je na listi g. Jeftića veljal za favoriziranega režimskega kandidata. Dolžan je odgovoriti tudi v interesu staršev, pri katerih je njegov govor upravičeno vzbudil vznemirjenje in skrb zaradi otrok, ki jih pošiljajo v šolo.

— i Malo sodobna zahteva kmetijske zveze na zborovanju 7. III. v Ljubljani: Skrčenje šolske dobe. (Listi od 10. III.)

— i Obmejna vas Kuzma v Prekmurju ima tako šolo, da je sramota. Za 300 šolobveznih otrok sta na razpolago samo 2 mali učilnici. Zaradi tega je šola samo 4 razredna. Obmejne šole bi morale biti državi v ponos. (»Murska krajina«, 14. III.)

— i Izpremembe amandmana. V § 24., ki se nanaša na dodeljevanje učiteljev, meščanskošolskih učiteljev, profesorjev ter šolskih nadzornikov k drugim šolam, odnosno upravnim in prosvetnim uradom ter ustanovam, določa nova odredba, da se ima prva točka tega paragrafa uveljaviti šele s 1. avgustom 1937. (»Jutro«, 12. III.)

— i V polemiki s »Pohodom«. »Slovenija« od 12. III. zagovarja preglednika v kamniškem okraju, ki je kritiziral, da učenci pišejo besedo kralj z veliko začetnico, češ da je to bizantinizem.

Tudi Vi boste kupili Vaš pomladni plašč pri PAULINU v Ljubljani, Kongresni trg št. 5,
ki nudi cenj. učiteljicam poleg ogromne izbire najlepših modelov tudi na mesečno odplačilo najnižje cene!

nem sestanku je govoril najraje le o svojem prijateljstvu do mojega očeta.

Razšla sta se ob kupici vina. Prav tako midva. Poldrugo uro pred večnim slovesništvom se namočila ustne v kapljice, ki jih on nikdar več ne bo okusil. Duša njegova je neopazno splavala mimo nas v neskončne višave. Obsuli smo ga s cvetjem in spremili k večnemu počitku na cerkljansko pokopališče. Lahko rečem, da tako prišernega pogreba še nisem videl, da nikogar še nisem položil tako mehko v hladno globino kakor njega, vseobče spoštovanega staroka.

Priroda, ki jo je tako iskreno ljubil in ji posvečal toliko pozornosti, se mu je za ljubezen oddolžila s polno mero. Planje so ožarele v težkem snežnem nakitu, sonce je nagromadilo v gomilo nebroj žarkov, kakor, da bi hotelo ogreti njegov poslednji stan. Iz otroških grl je žuborela v pomladansko jutro mila popevka: Spomladi vse se veseli in drobna ptička žvrgoli... In za čudo, oglasile so se res celo ptice na vejah!

Na planje so se dvigali tožni zvoki cerkljanskih zvonov, z gora pa je rezal ozračje pogled na daljni Nanos, kjer je pokojnik zapustil svoj prirodni vrt, ki ga je obdeloval polnih štirideset let. Trnovo, Ubelsko, Hrenovico.

Je li bil ondi le en sam grmič, kjer ne bi on stikal za gadi in modrasi, ki jih je znanstveno proučeval in razpošiljal žive in konzervirane raznim prirodnoznanstvenim veščakom in zavodom. Četudi rojen Dolenjec od Selsčaka pri Smartnem (Litija), je takoj spoznal, da je Notranjska Kraševina bogata na zdravilnih zeliščih. Ni samo brinjev grmiček kraška posebnost, saj se v njegovem zavetju skriva toliko lepega, dragocenega cvetja, da bi se z njim lahko oplemenitile

najlepše, najrodovitnejše poljane, na katerih se boboti le lepota brez notranje vrednosti.

Zaman se je že v svojih študijskih letih prav živo zanimal za naravoslovje. Življenjska pot mu je dala priliko, da je s svojo vedo pomagal prebivalstvu svojih šolskih okolišev. Njegova šola je bila skladišče zdravilnih rož, zdravstveni dom za vso okolico. Vesel v družbi, dober ob bolniku, je ohranjal življenje sočno, vlival v rane živo upanje, ki je že samo na sebi najjačji tolažnik in zdravnik.

Njegov okoliš so zasedli Italijani. Vztrajal je še nadalje med ljudstvom, ki ga je smatralo za nepogrešljivi del svojega telesa. Pred štirimi leti se je preselil v Jugoslavijo, da poišče miru v svobodni zemlji slovenski, ki jo je tako iskreno ljubil. Bil je že skrajni čas, saj so se leta že nagromadila preko 80. Častitljiva osebnost mu je tudi med Gorenjci pridobila prijateljev.

Vsak mesec je moral osebno dvigati pokojnino v Postojni. V januarju je začutil, da mu je kraška burja pridrla do mozga. Prevzel je zadnje denarje in se istočasno poslovil od vseh znancev. Pohitel je še med svoje ljudstvo, ki je popuščalo iz rok orodje in hitelo za njim iz hiš in koč, njiv in ograd, kakor da bi vedelo, da zadnjikrat vidi svojega častitljivega očeta, tolažnika. In reš. Legel je. Sedmi dan si je, prvič v življenju, zatekel zdravnik.

Umr! je. — Brez muk.

Njegovo zapuščino tvori zdravo semenje kremenitega kraškega cvetja, ki je tako vkorinjeno med brinjevim grmičjem, da ga nikakršna sila ne bo iztrebila iz rodne zemlje. Plodonosno je bilo delo našega veterana in s ponosom lahko gledamo na uspehe učitelja naroda, ki je živel le za narod.

Z Zamanom izumira tip dijakov-prosjačkov iz Aleševčeve dobe, ki so se likali med ljudstvom in si oblikovali svoja pota v osrčje narodove duše na prav idiličen način. Mogoče da še kdaj odprem obe knjigi in jih razgrnem pred sodniki, ki v starem učitelju ne morejo najti dobrih lastnosti.

Dragi Franjo! »Ko Te nisem mogel več videti, se je zagrnilo nebo, začel je name kapati debel dež, pa od žalosti ga nisem čutil. Ko sem se predramil, se je tudi iz mojih oči vtil dež«, prav tako kakor nekaj ob vajinem slovesu. Spominje svoje sem Ti vtil v grob, naj Te grejejo ob dolgem dnevu večnega počitka.

Tvoj prijatelj.

Josip Lapajne.

† Fran Gorazd

List za listom pada...

Rojenice so Te našle pred 74. leti v Ljubljani. Po maturi na ljubljanskem učiteljskem si nastopil svojo prvo učiteljsko mesto na Dobravi pri Podnartu. Kmalu nato si se preselil v prijazno Sorico v selško dolino, odkoder je bil doma Tvoj oče in kjer si poiskal svojo zvesto življenjsko družico. Tam si se izoblikoval in preobrazil v značajnega, samozavestnega in krepkega moža. V službi marljiv kot čebela, točen kot ura in do pičice natančen si kmalu pridobil naklonjenost predpostavljene, da si dobil učiteljsko mesto v Kranju, kjer si zatekel večjega razmaha. Tedanji okrajni glavar v Kranju dr. Miha Gsettenhofer Te je hotel ujeti, da bi prevzel vodstvo takrat se snujoče šulferajnske šole v Davči pri Selcih. Čeprav Ti je obetal zlate gradove, si njegovo ponudbo z gnjevom odklonil in preprečil ustanovitev te šulferajnske šole.

Ne samo vzoren pedagog je bil pokojni Gorazd, temveč je znal spretno sukati svoje pero. Ves prosti izvenšolski čas je naš France temeljito izbral za dosego naprednih idej, ki jih je dosledno propagiral. Bil je marljiv dopisnik raznim naprednim političnim in strokovnim listom. Bil je tudi zvest dopisnik »Učiteljskega tovariša«. Zdaj je napisal aktualen uvodnik, zdaj obelodanil mičen potopis, zdaj temeljito ocenil novo knjižno izdanje. Polemiko proti nasprotnikom je znal voditi kakor malokdo. Bil je vsikdar cel vojščak, opasan z uma svetlim mečem, vedno z nabasano puško ob nogi. Odkrit, neustrašen, odločen. V tistih časih namreč ni bila nobena šala, bosti se kar z dvema nasprotnikoma; z vladnimi nemškimi mogotci in z domačo reakcijo.

Naš France je bil visoko izobražen, gibčen in preračunljiv. Vrgel se je že pred l. 1900. na propagando za tujski promet, izdal v zvezi s svojim vsakom lekarnarjem Trnkóczyjem lične prospekte o krasotah Slovenije za inozemstvo, napisal propagandno brošuro »Ljubljanski Grad«, več letakov tujsko-prometne vsebine itd. Za mladino je priredil spis »Kaj mora mladina vedeti o alkoholu« in ga razdelil v več tisoč izvodih.

Skrb za številno družino ga je gnala iz Kranja v Ljubljano. Poleg učiteljstva se je znašel v uredništvu »Gostilničarja« in kot več organizatorični talent je osnoval in vodil deset let gostilničarsko šolo, za katero je potrebno učno snov kar sproti izbiral, ker ni bilo učnih knjig na razpolago.

Nekaj let pred upokojitvijo je še osnoval zasebno trgovsko šolo, iz katere je izšlo na stotine slovenskega trgovskega naraščaja.

V zemlji domači počivaj v miru!

-ipl-